

Som diktare är K.G. Ossiannilsson i dag nästan bortglömd. På bilden talar han på Gärdet i Stockholm 1 maj 1906.

taren Frida Stéenhoff en betydelsefull roll, framför allt genom sina dramer. Och arbetarnas ledare lovar högtidligt på kongress efter kongress att se till att proletärerna inte ska låta sig mobiliseras i klassfiendens arméer.

När så ändå sker och det Första världskriget bröt ut fylls Ture Nerman och hans meningsfränder av djupaste förtvivlan. Mot alla tidigare löften mördar nu proletärerna varandra i leriga skyttegravar för fosterlandet och profiten. Som han skriver i *I fiendeland* från 1916: "Där lågo två män en septemberrätt, sen kanonerna tegat still,/och taltes i ångst och nöd på en åker i Lunéville,/ två kamrater ur arbetets röda här när klassernas världskrig brann,/två vapenbröder för frihet och rätt, två män som dödat varann." I denna diktsamling återfinns, enligt Ahlund, Ture Nermans intressantaste dikter. Den är präglad av sorg och raseri som i "Hinderburg spikas", där den hatade överheten och krigsanstiftarna samlas för att gemensamt uppföra en tröststaty till tyske överbefälhavarens ära. Ursinnet gör att också formen bryts ner och resultatet blir mycket suggestivt (här med moderniserad stavning):

När kejsarn slog i statyn sin spik
 ljud luften vid Marne av en döendes skrik,

när hovmarskalken slog in sin,
 gick en man nervid Styr i helvetet in.
 Mera spik! Mera spik!
 Var spik ett skrik.
 Var spik ett lik.

Men Ture Nerman vore inte den revolutionäre socialist han var om han trots allt inte trodde på att rättvisa snart skulle skapas genom att proletärerna vänder sina vapen mot sina verkliga fiender i "det heliga kriget för freden och folket Mänsklighet". Och när han tycker att så sker genom Lenin och bolsjevikernas maktövertagande i Ryssland i oktober 1917 fylls han av hänförelse. Hans diktning återgår nu till sin tidigare taktfasta marsch i devota hyllningar till de nya hjältarna: "Bränn bråten ner till aska och därur/bygg Proletariatets diktatur!/Hell hämndens folk, hell blusmän och musjiker,/murbräckans huvud, Bärgets bolsjevik."

Det är således lätt att hålla med Claes Ahlund när han utnämner *I fiendeland* till höjdpunkten i Ture Nermans diktargärning och likaså slutsatsen att "dessa dikter har eliminerats ur den svenska litteraturhistorien är en pinsamhet för dem som tecknat dess historia."

Ahund påpekar också avslutningsvis att det faktiskt finns en levande fortsättning på Ture Nermans diktning, dels i Stig Dagermans dagsverser och inte minst i den sjungna lyriken. Han ger inga exempel, men visst kommer man omedelbart att tänka på Ruben Nilsson, Lars Forsell, Sonja Åkesson, Allan Edwall och Kristina Lugn. Därtill kommer hela raden av kampdiktare under vänstervågen på 1960- och 70-talen: Tore Berger och Leif Nylén med flera (Gunder Hägg/Blå Tåget), Carsten Palmær (Vietnämörelsens sänggrupp Freedom Singers och Fria Proteatern), Kaya Ålander med flera (Röda bönor), Mikael Wiehe och Björn Afzelius (Hoola Bandoola Band), Ulf Dageby och Anders Melander (Nationalteatern), Suzanne Osten och Margareta Garpe (*Jösses flickor*) bara för att nämna de mest namnkunniga. Kanske kan också punken sorteras in i denna tradition och definitivt Stefan Sundström och Kajsa Grytt.

Och så förstås den störste av dem alla, Cornelis Vreeswijk, som i "Telegram för en bombad by" kommenterar USA:s vidriga krig i Vietnam:

Jag skulle bra gärna vilja veta
 varför vårt hus inte fick stå kvar.
 Jag skulle bra gärna vilja veta
 Vad dom har gjort med mor och far.
 Kan någon människa ge ett svar?

Dom sa att huset det stod i vägen,
 låg mitt i vägen för en soldat.
 Det var en omväg på några steg, men
 i stället slängde han en granat.
 Hur kan en människa bli så lat?

Diktare i krig är ingen lättläst bok. Det är ett akademiskt verk av en professor i litteraturhistoria och som sådant fyllt med hänvisningar till tidigare forskning, fotnoter, introverta syftningar till glömda litterära och filosofiska storheter, liksom av långa, oöversatta och för normalläsaren alltså obegripliga citat på tyska och franska.

Frågan blir då: uppvägs den delvis svårforcerade texten av innehållet? Är läsningen mödan värd? Ja, det anser jag nog, eftersom boken innehåller mycket av stort intresse och då inte bara strikt historiskt, utan också alltså mycket som kan föras fram till vår egen tid.

HANS FALK
 radar@arbetaren.se

Diktare i krig

Claes Ahlund
 GIDLUNDS, 2008